

लोक सेवा आयोग
नेपाल राष्ट्र बैंक, प्रशासन, अधिकृत तृतीय, सहायक निर्देशक पदको खुला प्रतियोगितात्मक
लिखित परीक्षा

२०८२/१२/०७

चरण : द्वितीय

पत्र : प्रथम

समय : ३ घण्टा

पूर्णाङ्क : १००

विषय : Economics

प्रत्येक खण्डको उत्तर छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ । अन्यथा उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।

खण्ड "क"

५० अङ्क

१. बजार प्रणालीमा उत्पादनको निर्धारण भनेको के हो? बजार प्रणालीमा उत्पादनको निर्धारणमा प्रभाव पार्ने तत्त्वहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
(What is meant by output determination under market system? Explain the factors that influence output determination in a market system.)
२+३=५
२. सीमान्त उत्पादकत्व सिद्धान्तका प्रमुख आलोचनाहरू के के हुन्? संस्थागत कारकहरू र संयुक्त उत्पादनले यस सिद्धान्तलाई कसरी चुनौती दिन्छन्? प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
(What are the main criticisms of marginal productivity theory? How do institutional causes and joint production challenge the marginal productivity theory? Mention.)
२+३=५
३. आन्तरिक प्रतिफल दरको आधारभूत परिभाषा के हो? आयोजनामा लगानी गर्ने सन्दर्भमा यसको मापन कसरी गरिन्छ? उल्लेख गर्नुहोस् ।
(What is the basic definition of Internal Rate of Return (IRR)? How is it measured in the context of investment in a project? Explain.)
२+३=५
४. एकाधिकारात्मक प्रतिस्पर्धा र अल्पाधिकार बजार प्रणालीबिचको समानता र भिन्नताहरू तुलना गर्नुहोस् ।
(Compare the similarities and differences between monopolistic competition and oligopolistic market structures.)
५+५=१०
५. नेपालको सन्दर्भमा बसाइँसराइले सहरी क्षेत्रको गरिबीमा पारेको असर विश्लेषण गर्दै आय असमानता कम गर्दै समग्र मुलुकमा रहेको गरिबी न्यूनीकरण गर्न तीनै तहका सरकारले के-कस्ता नीतिगत तथा संरचनागत सुधार गर्नु आवश्यक ठान्नुहुन्छ? सुझाव प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
(Analyzing the impact of migration on urban poverty in the context of Nepal, what policy and structural reforms do you think the three tiers of government should undertake to reduce income inequality and alleviate poverty in the country? Present suggestions.)
४+६=१०
६. अमेरिकी सरकारले प्वाइन्ट फोर प्रोग्राम अन्तर्गत सन् १९५१ मा सहायता उपलब्ध गराएसँगै नेपालले वैदेशिक सहायता परिचालन गर्न सुरु गरेको हो । तत्पश्चात् छिमेकी मुलुक भारत र चीनदेखि, जापान, कोरिया, फ्रान्स, बेल्जियम, कुवेत, अमेरिका, बेलायतसम्मका द्विपक्षीय राष्ट्र तथा विश्व बैंक, एसियाली विकास बैंक, एआईआईबि, युरोपेली आर्थिक समुदाय, नर्डिक विकास कोष, ओपेक फण्ड लगायतका बहुपक्षीय दातृसंस्थाबाट अनुदान तथा ऋण परिचालन हुँदै आएको छ । पछिल्ला वर्षहरूमा द्विपक्षीय मुलुकबाट प्राप्त हुने अनुदान सहायताभन्दा बहुपक्षीय ऋण सहायता बढ्दै गएको छ । सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको तथ्यांकअनुसार विसं. २०८२ असार मसान्तसम्म तिर्न बाँकी वैदेशिक ऋण करिब रु. १४ खर्ब ५ अर्ब (कुल गार्हस्थ उत्पादनको करिब २३ प्रतिशत) रहेको छ ।

मुलुकले वैदेशिक सहायता परिचालनमा अनेक चुनौती भेट्दै आएको छ । द्विपक्षीय अनुदान सहायता परिचालनमा दातृ मुलुकको स्वार्थ हावी हुने गरेको, सहायतालाई नजानिदो किसिमले

क्रमशः

व्यापारसँग आबद्ध गर्ने गरिएको, अभै कतिपय सहायताका सम्बन्धमा जनमानसमा विश्व राजनीतिक प्रभाव तथा धुवीकरणको आशंका व्यक्त हुने गरेको छ । बहुपक्षीय सहायतामा कठिन तथा अव्यावहारिक नीति शर्त पूरा गर्नुपर्ने र शर्त पूरा नहुँदा सम्झौता अनुरूपको सहायता सोधभर्ना गर्न नसकिएको अवस्था छ ।

सहायताको उपयोग पक्षसमेत सन्तोषजनक छैन । मुलुकको आवश्यकताले भन्दा दातृ निकायको सहायता नीतिभिन्न रही सहायता प्राप्त गर्नुपर्ने, परियोजना तयारी देखिनै दातृपक्ष हाबी हुने, कतिपय अवस्थामा लागत अनुमान अस्वभाविक रहने गरेको छ । राजनीतिक अस्थिरता, बन्द, हडताल, नचिताएका बाधा व्यवधानदेखि आयोजना व्यवस्थापनको क्रममा देखिएका जग्गा प्राप्ति, स्थानीय तहमा हुने अवरोध तथा ठेक्का प्रणालीका जटिल समस्याको मार वैदेशिक सहायताबाट सञ्चालित आयोजनाले भोग्ने गरेका छन् । जसका कारण वैदेशिक सहायतामा सञ्चालित आयोजनाको भौतिक तथा वित्तीय प्रगति न्यून हुने र आयोजनाको समय र लागत बढ्ने गरेको छ ।

संवैधानिक प्रावधान अनुरूप वैदेशिक सहायता परिचालनमा संघीय सरकारको मुख्य भूमिका रहने गरेको छ । आवधिक योजनाले निर्दिष्ट गरेका नीतिगत प्रतिबद्धताका साथै वैदेशिक सहायता परिचालन सम्बन्धमा छुट्टै नीतिसमेत तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा छ । नीतिगत समन्वयका लागि राष्ट्रिय योजना आयोग तथा अर्थ मन्त्रालयमा छुट्टै महाशाखा राखिनुका अलावा ऋण व्यवस्थापनका लागि छुट्टै कार्यालयसमेत खडा गरिएको छ ।

माथि उल्लिखित पृष्ठभूमिलाई मध्यनजर गर्दै देहायका प्रश्नमा आधारित भई विश्लेषणात्मक प्रस्तुति दिनुहोस् ।

५+५+५=१५

क) नेपालमा विदेशी सहायता परिचालनमा विद्यमान नीति, संरचना र पद्धति रहँदा रहँदै सहायता परिचालनको स्थिति सन्तोषजनक नहुनुका कारण पहिचान गर्दै यसको प्रभावसमेत विश्लेषण गर्नुहोस् ।

ख) सहायता परिचालनमा थप प्रभावकारिता ल्याउन अपनाउनुपर्ने सुधारका विषय पहिचान गर्नुहोस् ।

ग) समयसारिणी सहितको सुझाव कार्यान्वयन खाका प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

(Nepal has begun mobilizing foreign assistance following the provision of aid under the United States' Point Four Program in 1951. Since then, Nepal has been receiving grants and loans from bilateral countries ranging from neighboring nations such as India and China to Japan, Korea, France, Belgium, Kuwait, the United States and the United Kingdom, as well as from multinational donor agencies including the World Bank, the Asian Development Bank, A.I.I.B., the European Economic Community, the Nordic Development Fund and the OPEC Fund. In recent years, multilateral loan assistance has been increasing compared to grants received from bilateral partners. According to data from the Public Debt Management Office, as of the end of Ashad 2082 BS, Nepal's outstanding foreign debt has amounted to approximately NPR 1,405 billion, which represents around 23 percent of the country's Gross Domestic Product (GDP).

The country has faced various challenges in mobilizing foreign assistance. In bilateral grant assistance; donor interest often dominate, assistance is sometimes indirectly tied to trade and for certain aid programs, public opinion expresses concerns about global political influence and polarization. Multilateral assistance requires compliance with strict and often impractical policy conditions and failure to meet these conditions can result in the inability to claim agreed-upon assistance.

The utilization aspect of aid has also been unsatisfactory. Assistance is often constrained within donor priorities rather than aligned with national needs, donor's excessive

influence from project preparation onward and in some cases, cost estimates are unrealistic. Political instability, strikes, unanticipated obstacles, issues in land acquisition, local-level hindrances and the complexities of contract management have also affected projects implemented with foreign assistance. These factors have led to reduce physical and financial progress of foreign aid projects, increasing both project duration and costs.

In accordance with constitutional provisions, the federal government holds the primary role in mobilizing foreign assistance. Alongside policy commitments specified in periodic plans, a separate policy regarding foreign assistance mobilization has been formulated and is being implemented. Besides the National Planning Commission and a dedicated office for debt management, a separate division has been established within the Ministry of Finance for policy coordination.

Based on the above background, provide an analytical presentation addressing the following questions.

- Identifying the reasons why the mobilization of foreign assistance in Nepal remains unsatisfactory despite having an existing policy framework and procedural mechanism, analyze its impacts.
- Identify areas of reform that should be adopted to improve the effectiveness of aid mobilization.
- Present an implementation framework with a timeline for the proposed recommendations.)

खण्ड "ख"

७. बचत कार्यको व्याख्या गर्नुहोस् र यसको निर्धारकहरू उल्लेख गर्नुहोस् । 50 अङ्क
2+3=5
(Explain the saving function and mention its determinants.)
८. उपभोग विश्लेषणमा निरपेक्ष आय परिकल्पनाको सचित्र व्याख्या गर्नुहोस् । 5
(Diagrammatically explain the theory of Absolute Income Hypothesis in consumption analysis.)
९. Fisher Index को मुख्य विशेषता के के हुन्? यो सूचकांक परम्परागत Laspeyres Index (L) र Paasche Index (P) भन्दा कति हदसम्म फरक छ? तुलना गर्नुहोस् । 2+3=5
(What are the key features of the Fisher Index? To what extent does it differ from the traditional Laspeyres Index (L) and Paasche Index (P)? Compare.)
१०. नेपाली मुद्राको भारतीय मुद्रासँगको विनिमय दर स्थिर राखिनुको कारण र यसले नेपालको अर्थतन्त्रमा पारेको प्रभावका बारेमा विवेचना गर्नुहोस् । 2+3=5
(Discuss the reasons behind pegging the Nepali currency to Indian Currency and its impact on the Nepali economy.)
११. विश्व व्यापार संगठनमा आबद्धतापछि नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा के-कस्ता अवसर तथा चुनौतीहरू सिर्जना भएका छन्? विश्लेषण गर्नुहोस् । 5
(What opportunities and challenges have been created in international trade of Nepal after becoming a member of the World Trade Organization? Analyze.)

क्रमशः

प्रशासन, अधिकृत तृतीय, सहायक निर्देशक - ४

१२. व्यापारमा हुने आपसी मिलेमतो र साँठगाँठ नेपालको अर्थतन्त्रको लागि गम्भीर आर्थिक समस्या बनेको छ । यसलाई नियन्त्रण गर्न वित्तीय तथा मौद्रिक नीतिको भूमिका उल्लेख गर्नुहोस् । ५
(Cartels and syndicates in trade have become serious economic problem in the Nepali economy. Mention the role of fiscal and monetary policy in controlling them.)
१३. आर्थिक उछालको अवस्थामा मुद्रास्फीति रोकन ल्याइने संकुचनकारी नीतिको विश्लेषण गर्नुहोस् । १०
(Analyze the contractionary policy to control inflation during an economic boom.)
१४. फिलिप्स रेखाचित्रको उपयोग गरी सम्भावित मुद्रास्फीति र बेरोजगारीबिच हुने लेनादेनाको चर्चा गर्नुहोस् । १०
(Using Phillips Curve diagram, discuss the possible inflation and unemployment tradeoff.)

:: समाप्त ::